

**MUHU JA IDA-SAAREMAA VALDADE ÜHINE JÄÄTMEKAVA
2011 – 2015**

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	5
1.1. Üldiseloostus	5
1.2. Tekkivate jäätmete iseloostus.....	11
1.3. Jäätmehoolduse korraldus.....	11
1.4. Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühise jäätmekava 2006 – 2010 eesmärgid ning nende saavutamine.....	19
1.5. Jäätmehoolduse probleemid.....	23
2. Jäätmehoolduse eesmärgid	24
3. Jäätmekäitluse mõju keskkonna seisundile	29
3.1. Jäätmehoolduses vajamineva loodusvara mahu hinnang.....	29
3.2. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale.....	29
4. Jäätmehoolduse rahastamine.....	31
5. Korraldatud jäätmevedu.....	34
Kasutatud kirjandus	36
Lisad:	
1. Olmejäätmete kogumise skeem Ida-Saaremaa ja Muhu valdades	37
2. Taaskasutatavate jäätmete valikkogumissüsteem.....	39
3. Korraldatud jäätmeveo kohustusest vabastatud piirkondade loetelu	43
4. Jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid	45

SISSEJUHATUS

Vastavalt Jäätmeseadusele tuleb jäätmehoolduses püstitatud eesmärkide saavutamiseks koostada jäätmekavad üleriigilisel ning omavalitsuse tasandil.

Riigi jäätmekava 2008 – 2013 kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008 korraldusega nr 234 (RTL 2008, 45, 627).

Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on riigi jäätmekavast juhindudes koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla või linna jäätmehoolduse arendamist. Vastavalt Jäätmeseaduse § 42 lõige 1 antud võimalusele otsustasid Muhu vald ja Ida-Saaremaa viis valda – Laimjala, Leisi, Orissaare, Põide ja Valjala – koostada ühise jäätmekava.

Jäätmeseaduse (RT I 2004, 9, 52,) § 39 ja 42 järgi peab kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekava sisaldama järgmist:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra, peamiste taaskasutatavate ja kõrvaldatavate jäätmeliikide ning jäätmete päritolu kirjeldust ja nende koguseid;
- 2) jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara, nagu vee, turba, savi, pinnase kasutamise mahu hinnangut;
- 3) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 4) kavandatavaid eesmärke, nagu jäätmetekke vältimine, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine, jäätmeveo optimeerimine;
- 5) eesmärkide realiseerimise vahendeid ja meetmeid, nagu jäätmekäitlustoimingu valik, jäätmekäitluskohtade võrgustik, meetmed ohtlike ja muude peamiste jäätmeliikide käitlemiseks, vajalikud halduskorralduslikud meetmed jäätmekava elluviimiseks, keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning nende tagamise tehnoloogilised vahendid, meetmete rakendamise eeldatav maksumus;
- 6) kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 7) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;
- 8) jäätmehoolduse rahastamist.

Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava võtab vastu kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu. Erinevate omavalitsusüksuste ühine jäätmekava jõustub, kui selle on vastu võtnud kõigi koostööd tegevate omavalitsusüksuste volikogud. Eelnevalt peab

jäätmekava eelnõu olema läbinud avalikustamise, samuti esitatakse eelnõu enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ning maavanemale.

Muhu ja Ida-Saaremaa 5 valla jäätmekava käsitleb jäätmehoolduse olukorda selles piirkonnas ja pakub välja konkreetsed lahendused lähemaks viieks aastaks (2011 – 2015).

Jäätmekava tuleb perioodiliselt läbi vaadata ja vajadusel viia sisse parandused ja täpsustused, iseäranis siis kui on toimunud riigi jäätmekava ajakohastamine – kui tehtud muudatused puudutavad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, tuleb vastavad muudatused omavalitsusüksuse jäätmekavasse sisse viia ühe aasta jooksul.

1. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS

1.1. Üldiseloostus

Vaadeldavad kuus valda moodustavad Saare maakonna pindalast ligikaudu 39 %, elanike arvult ~26 %. Ülevaade piirkonna valdade suurusel ja elanike arvust on toodud Tabelis 1.1.

Tabel 1.1. Muhu ja Ida-Saaremaa valdade suurus ja elanikkond.

Omavalitsusüksus	Pindala km ²	Elanike arv				Asulate arv tk.	Keskasula, kaugus Kuressaarest km
		1992	2000	2005	2010*		
Laimjala vald	116	975	919	848	747	24	Laimjala 37
Leisi vald	348	2 595	2 475	2 287	2 137	48 küla 1 alevik	Leisi 36
Muhu vald	205	2 229	2 157	2 023	1 918	52	Liiva 65
Orissaare vald	163	2 332	2 325	2 140	2 004	36 küla 1 alevik	Orissaare 54
Pöide vald	124	1 129	1 118	1 039	963	30	Tornimäe 50
Valjala vald	180	1 702	1 625	1 513	1 416	32 küla 1 alevik	Valjala 26
Kokku	1 136	10 962	10 619	9 850	9 185	222+3	-

* Seisuga 1. jaanuar 2010; allikas: <http://portaal.ell.ee>

Tabelis 1.2. on toodud ülevaade piirkonna suurematest asulatest ja tõmbekeskustest. Välja on toodud elanike arv asula korterelamutes ning individuaal- ja korterelamute arv. Valla nimetuse juures on näidatud elanike koguarv nendes asulates ja osakaal kogu valla rahvast. Leibkonna suurusel on hinnanguliselt 1,98 inimest (saadud jagades Tabelis 1.2 toodud elanike arvu individuaalmajades nende elamute arvuga).

Valdade keskasulates ja teistes Tabelis 1.2 märgitud suuremates küldes elab ca 48 % rahvastikust, piirkonna kolmes alevikus elab ca 20 % elanikest.

Alevike ja suuremate asulate püsielanikkond reeglina väheneb. Nagu kogu Saare maakonda iseloomustab ka Muhu saart ja Ida-Saaremaad oluline elanike arvu tõus suveperioodil, kuid see ei ole valdade ja asulate lõikes ühtlane.

Tabel 1.2. Suuremad asulad Ida-Saaremaal.
R1 – korterelamud, R2 - individuaalelamud

Omavalitsus	Asula	Kaugus keskusest, km	Elanike arv 2005 (*2001) / 2010			Elumajade arv 2005 / 2010		
			Koguarv	R1	R2	Koguarv	R1	R2
Laimjala vald (323 el e. 43.8 % näidatud asulates)	Laimjala	-	140/130	75/79	65/51	23/18	3/3	20/15
	Kapra-Käo	4...5	151/126	61/63	90/63	39/31	3/3	36/28
	Saareküla-Saaremetsa	10	74/67	21/15	53/52	34/29	2/2	32/27
	Vallas	-	848/738	146/176	702/562	273/240	8./10	265/230
Leisi vald (1063 el e. 49.1 % näidatud asulates)	Leisi	-	379*/312	90*/52	289*/260	137/115	7/5	130/110
	Karja	7	303*/234	200*/155	103*/79	30/39	10/9	20/30
	Pärsama	10	263*/240	130*/116	133*/124	46/53	4/4	42/49
	Koikla	15	111*/95	30*/15	81*/80	42/29	2/1	40/28
	Pamma	15	79*/59	20*/16	59*/43	28/23	1/1	27/22
	Metsküla	10	132*/123	-*/-	132*/123	47/49	-/-	47/49
Vallas	-	2 287/2 163	470/374	1 817/1 789	854/821	24/22	830/799	
Muhu vald (763 el e. 40.1 % näidatud asulates)	Liiva	-	211/203	111/109	100/94	67/53	4/4	63/49
	Hellamaa	6	162/155	7/7	155/148	58/65	1/1	57/64
	Kallaste	11	80/78	-/-	80/78	23/28	-/-	23/28
	Linnuse	4	86/80	-/-	86/80	35/40	-/-	35/40
	Nõmmküla	9	112/104	29/17	83/87	39/35	2/2	37/33
	Piiri	2	73/65	36/32	37/33	24/15	1/2	23/13
	Lõetsa	7	81/78	10/9	71/69	32/34	1/1	31/33
Vallas	-	2 023/1 904	193/174	1 830/1 730	745/851	9./10	736/841	
Orissaare vald (1200 el e. 60.3 % näidatud asulates)	Orissaare	-	1 077/1 002	355*/460	864*/542	493/278	32/19	461/259
	Suur-Rahula	8	89/85	-/20	100*/65	40/25	-/1	40/24
	Tagavere	14	143/113	68*/47	89*/66	39/34	5/4	34/30
Vallas	-	2 140/1 989	423/547	1 717/1 442	837/787	37/26	800/761	
Pöide vald (323 el e. 33.5 % näidatud asulates)	Tornimäe	-	100/92	87/77	13/15	6/11	3/2	3/9
	Kärneri	-	88/78	38/45	50/33	19/30	2/2	17/28
	Kõrkvere	8	95/74	11/-	84/74	48/66	1/-	47/66
	Oti	4	78/79	37/33	41/46	31/38	4/2	27/36
Vallas	-	1039/965	173/175	866/790	464/519	13./9	451/510	
Valjala vald (717 el e. 50.8 % näidatud asulates)	Valjala	-	512/476	319*/278	241*/198	84/88	11/11	73/77
	Sakla	10	142/127	42*/29	100*/98	42/34	2/2	40/32
	Tõnija	12	69/57	29*/6	78*/51	27/32	1/1	26/31
	Kallemäe	8	66/57	20*/11	59*/46	21/18	1/1	20/17
Vallas	-	1 513/1 411	395/324	1 118/1 087	509/610	15/15	494/595	

Maakasutus

Kokkuvõtvad andmed maakasutuse kohta on toodud Tabelis 1.3. Tabel on lisatud andmaks täiendavat ülevaadet valdade sarnasustest-erinevustest, jäätmehooldes kavandamisel neid andmeid otseselt ei kasutata.

Tabel 1.3. Valdade maabilanss (hektarites; allikas: omavalitsused)

Maabilanss	Vald					
	Laimjala	Leisi	Muhu	Orissaare	Pöide	Valjala
Haritav maa	3635	7984	5143	4076	3645	5052
Metsamaa	3774	21363	7754	5991	1947	7850
Looduslik rohumaa	1096	2174	2100	1630	1797	1815
Õuema	112	290	268	860	119	271
Muu maa	3257	3020	5455	3745	4912	3014
Kokku	11873	34831	20720	16302	12421	18002

Hõive ja majandustegevusalad

Andmed kohapeal olevate töökohtade ning FIE-de arvu kohta on toodud Tabelis 1.4. Muhu valla osas andmed puuduvad, Laimjala, Orissaare ning Valjala valdade puhul puuduvad andmed töökohtade arvu kohta. Küllaltki suur osa tööealisest elanikkonnast töötab väljaspool piirkonda.

Tabel 1.4. Töökohtade arv (allikas: omavalitsused)

Töökohad	Vald					
	Laimjala	Leisi	Muhu	Orissaare	Pöide	Valjala
Töökohti vallas		350			205	
FIE'de arv	38	104		54	60	32

Andmed registreeritud töötute arvu kohta piirkonnas on toodud Tabelis 1.5. Ajavahemikus 2007 – 2009 on registreeritud töötute arv piirkonnas hüppeliselt tõusnud, tõenäoliselt tingituna üldisest majandusolukorrast.

Tabel 1.5. Registreeritud töötute arv (jaanuari seisuga, allikas: Statistikaamet)

Töötute arv	Aasta		
	2005	2007	2009
Vald			
Laimjala	17	8	30
Leisi	32	20	66
Muhu	39	28	89
Orissaare	40	28	103

Pöide	11	5	47
Valjala	13	13	80

Piirkonna ettevõtteid iseloomustab töökohtade arv < 10. Piirkonnas puuduvad üle 50 töökohaga ettevõtted (vt. Tabel 1.6).

Tabel 1.6. Ettevõtete jaotus töökohtade arvu järgi 2009. a.
(allikas: Statistikaamet)

Omavalitsus	Kokku	< 10	10-49	50-249	250 ja enam
Laimjala vald	37	35	2	0	0
Leisi vald	123	117	6	0	0
Muhu vald	118	112	6	0	0
Orissaare vald	100	92	8	0	0
Pöide vald	69	67	2	0	0
Valjala vald	98	88	10	0	0

Kõikides valdades on olulisel kohal põllumajanduslik tegevus, metsamajandus ja ka kalapüük (vt. Tabel 1.7). Töötleva tööstuse osakaal on ebahühtlane.

Suurima arengupotentsiaaliga valdkonnaks, arvestades Saare maakonda külastavate turistide arvu suurenemist aastast aastasse, võib lugeda puhkemajanduse. Kuid ka siin on omavalitsuste lõikes olukord ebahühtlane. Leisi, Muhu ja Orissaare vallas oli 2009. aastal 6-16 võõrastemaja-söögikohta, samas Laimjala, Pöide ja Valjala vallas on puhkemajandusele suunatud teenindus suhteliselt nõrgalt arenenud (vt. Tabel 1.7).

Kultuuri- ja sotsiaalvaldkond

Ülevaade omavalitsusüksuste allasutustest sotsiaal- ja kultuurivaldkonnas on toodud Tabelis 1.8. Tabelis on näidatud ka asutused, mis ei ole omavalitsuste hallata, nagu näiteks Kallemäe Kool.

Siinkohal tuleb tähelepanu juhtida, et Tabelis 1.7 toodud informatsioon tervishoiu ja sotsiaalhoolekande ning hariduse tegevusala osas käib vastava tegevusala ettevõtjate kohta. Seega ei ole tegemist sama informatsiooniga, mis on esitatud Tabelis 1.8.

Tabel 1.7. Ettevõtjate arvu jaotus tegevusalade kaupa 2009. a. (allikas: Statistikaamet)

Ettevõtete arv	Vald						
Tegevusala	Laimjala	Leisi	Muhu	Orissaare	Pöide	Valjala	Kokku
Põllu- ja metsamajandus, kalapüük	22	65	53	50	58	62	310
Veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	1	0	0	1	0	1	3
Mäetööstus	0	0	0	1	0	0	1
Töötlev tööstus	1	9	5	12	2	5	34
Elektrienergia, gaasi ja konditsioneeritud õhuga varustamine	0	0	0	1	0	0	1
Ehitus	4	10	10	8	1	13	46
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite, -rataste remont	1	10	9	9	1	1	31
Majutus ja toitlustus	1	11	16	6	2	0	36
Info ja side	1	0	1	0	0	2	4
Finants- ja kindlustustegevus	1	0	0	0	0	0	1
Kinnisvara	0	2	6	2	0	1	11
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	2	4	11	0	2	5	24
Haldus- ja abitegevused	1	6	2	2	0	2	13
Haridus	0	1	0	0	1	0	2
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	0	1	1	0	1	0	3

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühine jäätmekava 2011-2015

Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	1	2	0	2	0	0	5
Muud teenindavad tegevused	1	0	0	2	1	2	6

Tabel 1.8. Kultuuri- ja sotsiaalvaldkondade asutused ja neis olevate kohtade arv (allikas: omavalitsused)

Asutus	Vald					
	Laimjala	Leisi	Muhu	Orissaare	Pöide	Valjala
Koolid	Kahtla põhikool: 120	Leisi keskkool: 425	Muhu põhikool: 102	Orissaare Gümnaasium: 241 Orissaare Muusikakool: 44	Tornimäe põhikool: 130	Valjala põhikool: 200 Kallemäe Kool: 70
Lasteaiad	Kahtla: 22	Pärsama, s.h. Metsküla rühm: 67	Liiva: 47	Orissaare: 60	Tornimäe: 34	Valjala: 54
Haiglad, hooldekodud	-	Pärsama hooldekodu: 25	Muhu vanurite hooldekodu: 25	-	-	Valjala päevakeskus: 6
Kultuurimajad, raamatukogud	Laimjala rahvamaja: 90 Laimjala raamatukogu: 11	Pärsama kultuurimaja Leisi raamatukogu Pärsama raamatukogu Metsküla raamatukogu	Liiva raamatukogu Hellamaa raamatukogu	Orissaare kultuurimaja Orissaare raamatukogu Tagavere raamatukogu	Tornimäe rahvamaja Tornimäe raamatukogu Kõrkvere raamatukogu	Valjala rahvamaja: 200 Tõnija klubi: 50 Sakla seltsimaja: 70 Valjala raamatukogu Sakla raamatukogu
Muud	-	Päästeteenistuse Leisi päästekomando	Muhu spordihall	Orissaare spordihoone Orissaare kiirabi Orissaare konstaablijaoskond Päästeteenistuse Orissaare päästekomando	-	Valjala vabatahtlik päästekomando

1.2. Tekkivate jäätmete iseloomustus

Ülevaade tekkivatest jäätmetest, kogustest ja käitlemise korraldusest koos arenguperspektiividega on toodud Tabelis 1.10 (allikad: omavalitsused, OÜ Prügimees, Maasi Jäätmehoolduse OÜ).

Olmejäätmete tekkekoguste hindamisel jäätmeliikide kaupa on aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi tellimusel Säästva Eesti Instituudi poolt koostatud uurimuses „Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete koostise ja koguste analüüs“ kajastatud Eesti keskmine segaolmejäätmete liigiline koostis (Tabelis 1.10 viidatud *-ga).

1.3. Jäätmehoolduse korraldus

Vastutus keskkonnakaitse, sh jäätmehoolduse korraldamise eest valdades on vallavalitsusel, täpsemalt ehitus-majandusnõunikul (Laimjala), abivallavanemal (Leisi), kommunaalametil (Muhu), ehitus- ja keskkonnanõunikul (Orissaare), ehitus- ja majandusspetsialistil (Pöide), majandusosakonnal (Valjala).

Valdade eelarve struktuur 2010. a. (pidades silmas jäätmehoolduse korraldamist) on esitatud Tabelis 1.9. Praegu kulutavad vallad jäätmehooldusele keskmiselt 40...150 tuhat krooni aastas.

Tabel 1.9. Ida-Saaremaa valdade eelarve struktuur (allikas: omavalitsused)

Eelarve näitajad	Vald					
	Laimjala	Leisi	Muhu	Orissaare	Pöide	Valjala
Kogumaht, milj. krooni	9,9	52	49,5	29	11,6	17,2
Investeeringud, milj. krooni	0	24,9	27	1,8	0,79	1,1
Elamu- ja kom maj. kulud	0,3	2,3	0,9	1,66	0,09	0,4
Keskkonna- kaitse kulud	0,18	0,5	0,4	0,38	0,04	0,13
Investeeringud kk.-kaitse	0	0	1,9	0	0	0

Jäätmehoolduse korraldamiseks asutasid Laimjala, Leisi, Muhu, Orissaare, Pöide ja Muhu vallad 2005. a. Maasi Jäätmehoolduse OÜ, mille põhikirjalised ülesanded on järgmised:

- jäätmehoolduse teostamine vastavalt seadusandluse nõuetele osanikvaldade territooriumil;
- Maasi jäätmejaama opereerimine või selle tegevuse korraldamine;
- osanikvaldade ühtse jäätmehoolduseeskirja koostamine, rakendamise korraldamine ning täitmise kontroll;
- jäätmeveo konkursside korraldamine ja läbiviimine;
- jäätmekava koostamine osanikvaldade haldusterritooriumi kohta;
- ohtlike ja loomsete jäätmete kogumise korraldamine piirkonnast;
- jäätmete taaskasutamise korraldamine;
- jäätmete töötlemine ja realiseerimine;
- jäätmevaldajate registri pidamine;
- jäätmehooldusala arendustegevuse ja koolituse korraldamine.

Kuna äriühingul ei ole seaduslikku õigust korraldatud jäätmeveo riigihanke korraldamiseks, siis osaleb Maasi Jäätmehoolduse OÜ korraldatud jäätmeveo konkursside/riigihangete korraldamises vaid ettevalmistamise tasandil.

Valla jäätmevaldajate registri haldamisega tegeleb iga omavalitsusüksus iseseisvalt.

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühise jäätmehoolduseeskirja alusel on Maasi Jäätmehoolduse OÜ ülesanneteks veel:

- piirkonnas tekkivate olmejäätmete käitlemise korraldamine;
- ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise korraldamine piirkonnast;
- muude jäätmete, sh. pakendijäätmete, probleemtoodete jäätmete, tootmisjäätmete, tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete hoolduse korraldamine vastavate lepingute olemasolul isikutega, kes seadusjärgselt peavad vastutama nimetatud jäätmete käitlemise eest;
- jäätmete liigiti kogumise edendamine;
- jäätmekäitluskohtade järelhoolduse korraldamine.

Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale on vallavolikogu ülesanded jäätmehoolduse korraldamisel järgmised:

- 1) kinnitada jäätmekava valla arengukava osana;
- 2) kehtestada jäätmehoolduseeskiri;
- 3) määrata jäätmehoolduseeskirja täitmist kontrollivad isikud;

4) kehtestada oma määrusega järgmised korraldatud jäätmevedu reguleerivad sätted: jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg, jäätmeveo teenustasu piirmäär ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord.

Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale on vallavalitsuste ülesanded järgmised:

- 1) korraldatud olmejäätmete veo konkursi läbiviimine ja konkursitulemuste kinnitamine;
- 2) jäätmete sortimise, sealhulgas liigiti kogumise korraldamine;
- 3) jäätmehoolduseeskirja täitmise kontroll;
- 4) taaskasutatavate jäätmete kogumiskohtade määramine;
- 5) nõuda asutustelt ja ettevõtetelt lepingut jäätmekäitlejaga jäätmete veoks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks;
- 6) korraldada jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja koostamist ja kaasajastamist;
- 7) teostada jäätmehoolduse järelvalvet haldusterritooriumil vastavalt keskkonnajärelevalve seaduse sätetele;
- 8) esitada arvamus asutuste ja ettevõtete jäätmelubade taotluste kohta;
- 9) volitada Maasi Jäätmehoolduse OÜ täitma muid omavalitsusüksuste seadusega antud jäätmehoolduse ülesandeid.

Ülevaade jäätmehoolduse õiguslikust regulatsioonist on toodud Lisas 4.

Tabel 1.10. Jäätmehoolduse areng jäätmeliikide/ valdkondade kaupa

Valdkond	Olemasolev olukord	Arengutegurid	Soovitav seis 2015. a. lõpuks
Üldised parameetrid			
Elanike arv	9185 (01.01.2010) keskmine leibkonna suurus 1,98	Suundumus elanikkonna vähenemisele – 2005. aastaga võrreldes on inimeste arv vähenenud 665 võrra.	Alused optimistlikumaks prognoosiks puuduvad – eeldatavalt püsielanike vähenemine jätkub
Elamumajandus	Kokku 3828, nendest 92 korterelamut (2,4 %)	Elamumajanduse areng: suunatud ühepereelamutele, eelkõige suvilad	Elamumajanduse areng on stabiilne
Jäätmehoolduse areng jäätmeliikide / valdkondade kaupa			
Olmejäätmed, jäätmetekke vähendamine			
Teke	Hinnanguliselt 303...381 kg/a inimene, (Saaremaa keskmine 2005...2007 a.)	Kui ei lahutata jäätmete teket majanduskasvust, siis koos tarbimise suurenemisega kaasneb olmejäätmete tekke kasv.	Vastavalt riiklikele arengusuundadele stabiliseerida olmejäätmete teke samal tasemel, suurendada jäätmete liigitikogumist
Kogutud:	2009. a. Kodumajapidamistest 463 t/a (50 kg/in) Ettevõtetest 582 t/a	Jäätmete liigitikogumise suurendamine, ladestamisele suunatud jäätmevoo vähendamine.	Kõik jäätmevaldajad on liitunud olmejäätmete kogumissüsteemiga ning kasutavad aktiivselt taaskasutatavate jäätmete valikkogumissüsteemi
Ohtlikud jäätmed, jäätmete ohtlikkuse vähendamine			
Ettevõtete ohtlikud jäätmed	Piirkonna ettevõtetest kogutud 1,77 t ohtlikke jäätmeid (2009.a) Hinnanguliselt* on ettevõtete olmejäätmete seas kuni 1,1 t oht. jäätmeid	Tõhustada järelvalvet ettevõtete ohtlike jäätmete käitluse üle	Ettevõtetes on toimiv ohtlike jäätmete kogumissüsteem, jäätmed antakse üle litsentseeritud jäätmekäitlejale
Elanikud	2009. a. koguti elanikkonnalt 17 t ohtlikke jäätmeid, millest probleemtoodete jäätmed moodustasid 13 t. Kogumispunktid on Mäekülas (Maasi jäätmejaam) ning väljaspool piirkonda asuvas Kudjape jäätmejaamas. Ohtlike jäätmete kogumine liikuvpunktiga toimub kord 1-2 aasta jooksul. Hinnanguliselt* on piirkonnas kodumajapidamistest kogutud olmejäätmete seas kuni 0,6 t ohtlikke jäätmeid.	Elanike keskkonnateadlikkuse tõus ja tööstusettevõtetes toorainete asendamine ohutumatega (pikaajalised protsessid).	Koguda elanikkonnalt kokku enamik olmejäätmete hulka sattuda võivaid ohtlike jäätmeid
Probleemtoodete jäätmed			
Patareid ja akud	Kogumine müügikohtades, samuti ohtlike jäätmete kogumispunktides	26. septembriks 2012. a.. peab tootja tagama vähemalt 25 % kantavate akude ja patareide kogumise	Probleemtoodete tootjad on tihendanud oma kogumisvõrgustikke ja tagavad taaskasutusmäärade täitmise

Valdkond	Olemasolev olukord	Arengutegurid	Soovitav seis 2015. a. lõpuks
Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed	2009. a. koguti 18 t elektri- ja elektroonikaromusid. Kogumine Maasi jäätmejaamas. Hinnanguliselt* on piirkonnast kogutud olmejäätmete seas kuni 4,6 t elektroonikaromusid.	Leisi jäätmejaama rajamine Elektroonikaromude kogumisringide korraldamine	
Romusõidukid ja nende osad	Korraldatud tegevust ei toimu	Alates 01.01.2015 peab tootja taaskasutama 95% romusõidukite aastasest keskmisest massist	
Vanarehvid	2009. a. koguti 18 t vanarehve. Kogumine Maasi jäätmejaamas ja rehvitöökojas (uute rehvide ostmisel).	Leisi jäätmejaama rajamine Rehvipurustustehase rajamine Kuressaarde	
Pakendijäätmed			
	Tagatisrahaga koormatud pakendit võetakse vastu Pakendiseaduses sätestatud korras. Muude pakendijäätmete osas on omavalitsused rajanud kogumispunktid (vt. Lisa 2) pakendikonteineritega, mille tühjendamiseks on sõlmitud lepingud taaskasutusorganisatsioonidega. Kogumiskulud kannavad taaskasutusorganisatsioonid. 2009. a. koguti 95 t pakendijäätmeid. Hinnanguliselt* võib piirkonnast kogutud olmejäätmete seas olla kuni 271 t pakendijäätmeid, kuna pakendi eraldi äraandmisvõimalusi kasutatakse aktiivselt, on see kogus tõenäoliselt ülehinnatud.	Kuna Pakendiseaduse nõuded kogumiskohtade tihedusele on täidetud, ei ole pakendijäätmete kogumisvõrgustiku tihenemine tõenäoline.	Taaskasutamiseks kogutakse 60 % pakendijäätmete kogumassist
Jäätmete taaskasutamine, s.h. kogumine taaskasutamiseks			
Üldist	Jäätmete taaskasutamiseks on korraldatud pakendijäätmete ning vanapaberi ja -papi kogumine (avalikud valikkogumiskonteinerid ning Maasi	Laiendada Maasi jäätmejaamas vastu võetavate taaskasutatavate jäätmete sortimenti (sõltub turuseisust).	Jäätmete taaskasutamise osakaal kogu jäätmetekkes on 50 %

Valdkond	Olemasolev olukord	Arengutegurid	Soovitav seis 2015. a lõpuks
	jäätmejaam), metallijäätmete kogumine (OÜ Orissaare vanametalli kokkuost), elektroonikaromude, vanarehvide ning puidu kogumine Maasi jäätmejaamas.	Leisi jäätmejaama rajamine	
Biolagunevad jäätmed (v.a. paberi- ja papijäätmed, puidujäätmed)	Maasi jäätmejaamas on võimalik erladi ära anda biolagunevaid jäätmeid. 2009. a. jooksul koguti Maasi jäätmejaamas 0 kg biolagunevaid jäämeid (v.a. segaolmejäätmete koosseisus olevad biojäätmed) Paljudes majapidamistes toimub biolagunevate jäätmete kodune kompostimine. Hinnanguliselt* on piirkonnast kogutud segaolmejäätmete seas kuni 273 t biolagunevaid jäätmeid	Jäätmeseaduse § 134 sätestab, et prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas ei tohi biolagunevaid jäätmeid olla üle 30 massiprotsendi alates 16.07.2013 Alates 01.01.2012 jõustub piirkonnas biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete eraldikogumise kohustus Kompostimine Maasi jäätmejaama kompostimisplatsil Komposterite soetamine korterelamutele KIK ning kohaliku omavalitsuse kaasabil	Ühepereelamutes tekkinud biolagunevate jäätmete taaskasutamine tekkekohal 75 % ulatuses, korterelamutes ja väikeettevõtluses 50 % ulatuses, kalmistutel ja haljastuses 100 %. Jäätmevaldajad, kellel puudub võimalus kohapealseks kompostimiseks, annavad biojäätmed üle jäätmekäitlejale (Maasi jäätmejaam)
Vanapaber ja -papp	Kogumine toimub Maasi jäätmejaamas (tasulise teenusena) ning avalike konteinerite kaudu (vt. Lisa 2). 2009. a. koguti piirkonnast 43 t vanapaberit ning pappi Hinnanguliselt* on piirkonnast kogutud olmejäätmete seas kuni 138 t vanapaberit ja pappi, millest umbes poole moodustavad pakendijäätmed.	Elanikkonna pidev teavitamine eraldikogumise kohustusest ja võimalustest. Tasuta vastuvõtt jäätmejaamades sõltub turuseisust. Täiendavate avalike konteinerite lisamine kogumisvõrku paber- ja papp-pakendite kogumiseks (Taaskasutusorganisatsioonid)	Elanikkonnal ning väikeettevõtluses tekkinud vanapaberi ja -papi kogumine materjalina taaskasutamiseks 50 % ulatuses
Plastik (v. a. pakendijäätmed)	Plastiku eraldikogumist ei toimu. Hinnanguliselt* on piirkonnast kogutud olmejäätmete hulgas kuni 18 t mittepakendilist plastikut.	Kogumisvõimalused sõltuvad turuseisust	Plastiku eraldikogumine jäätmejaamades, plastiku vastuvõtuhind on madalam kui segaolmejäätmetel (eelduseks on turustamisvõimaluse olemasolu) Väheneb plastikjäätmete põletamine küttekolletes.
Klaas (v. a. pakendijäätmed)	Klaasi eraldikogumist ei toimu. Hinnanguliselt* on piirkonnast kogutud olmejäätmete hulgas kuni 1,4 t mittepakendilist klaasi.	Kogumisvõimalused sõltuvad turuseisust	Klaasi eraldikogumine jäätmejaamades, klaasi vastuvõtuhind on madalam kui segaolmejäätmetel (eelduseks on turustamisvõimaluse olemasolu)

Valdkond	Olemasolev olukord	Arengutegurid	Soovitav seis 2015. a. lõpuks
Metallijäätmed	Kogumiskoht Mäekülas (OÜ Orissaare vanametalli kokkuost). Hinnanguliselt* on piirkonnast kogutud olmejäätmete hulgas kuni 20 t metallijäätmed, millest metallpakendid moodustavad 16 t	Toimib "iseseisvalt", kuna metallijäätmete kogumine ja edasimüük teise toorme kasutajatele on majanduslikult tasuv tegevus Elanikkonnalt on võimalik kokku koguda kuni 60 % tekkinud metallijäätmetest.	Koguda kokku 50 % olmejäätmetena tekkinud metallijäätmetest
Ehitus- ja lammutusjäätmed (ka puidujäätmed ja suurjäätmed)	2009. a. kogutud 21 t ehitus- ja lammutusprahti ning 1,4 t suurjäätmeid. OÜ Prügimees pakub võimalust konteinerivälise prügi laadimiseks ja äraveoks, sh suurjäätmed. Kergeid ehitus-lammutusjäätmeid ning suurjäätmeid võetakse vastu Maasi jäätmejaamas, teenuse hind 153,39 €/t Puidujäätmete vastuvõtt toimub hinnaga 38,35 €/t	Ehitusmaterjalide taaskasutamise suurendamine Piirkonda täiendavate suurjäätmete kogumiskohtade rajamine	Taaskasutamiseks kogutakse 90 % selleks sobivatest ehitus-lammutusjäätmetest. Kogutud jäätmed taaskasutatakse sihtotstarbeliselt; kui see võimalus puudub, siis täitematerjalina, prügilas kattematerjalina, puhtad puidujäätmed kasutatakse kütusena, jne. Piirkonnas on neli suurjäätmete kogumiskohta – Orissaare, Leisi, Muhu ning Valjala vallas, mis jäävad jäätmevaldajast maksimaalselt 15 km kaugusele
Tööstusjäätmed	Omaavalitsustel andmed puuduvad. 2009. a. piirkonnast kogutud 60 t tootmisjäätmeid (silokile)	Ettevõtted annavad hinnangu tekkinud tööstusjäätmete taaskasutuse võimaluste kohta ise.	Ettevõtted on vallavalitsuse nõudel koostanud jäätmekava, milles on näidatud, kuidas ja mil määral tööstusjäätmeid taaskasutatakse. Võimaluse korral teevad omaavalitsused ja ettevõtted koostööd tööstusjäätmete ja koostiselt sarnaste sortitud olmejäätmete kogumiseks taaskasutamise eesmärgil.
Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine			
Olmejäätmed jm. prügilasse ladestavad jäätmed	Piirkonna jäätmed ladestatakse mandril asuvasse Paikre prügilasse. 2009. a. koguti piirkonnast ladestamiseks 808 t jäätmeid.	Saaremaale uut ladestusala väga tõenäoliselt ei tule. Jäätmed ladestatakse mandril asuvasse nõuetekohastesse prügilatesse või põletatakse jäätmepõletustehases.	Jäätmete väljavedu mandrile, põletamine jäätmepõletustehases või ladestamine nõuetele vastavas prügilas
Haiglajäätmed	Jäätmehoolduseeskirjaga on kehtestatud tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutamisel tekkinud jäätmete käitlemise kord.	Raviasutuste ja apteekide jäätmekäitluse vastavusse viimine jäätmehoolduseeskirja ning riiklike õigusaktidega, vastava järeelvalve teostamine.	Perearstidel ja hooldekodudes tekkivate jäätmete käitlemine on lahendatud maakonnapõhiselt. Tervishoiul tekkinud jäätmete nõuetekohane käitlemine.

Valdkond	Olemasolev olukord	Arengutegurid	Soovitav seis 2015. a lõpuks
Loomsed jäätmed	Loomsete jäätmete käitlemine toimub Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehases	Jätkuv loomsete jäätmete käitlemine väljaspool piirkonda (Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehases).	Piirkonnast loomsete jäätmete koordineeritud kogumine ning käitlusse saatmine.
Reoveesetted, puhasti liigmuda	Piirkonnas kogutud reoveesetted ning liigmuda käideldakse Kuressaares	Reoveesette ja liigmuda käitlemine Kuressaare reoveepuhasti metaanitankis, kompostimine Maasi jäätmejaamas, Leisi kompostimisväljaku rajamine	tekkinud reoveesetted ja liigmuda käideldakse võimalikult lähedal tekkekohale.
Vanade prügilate sulgemine			
Neemi prügila	Neemi prügila on nõuetekohaselt korrastatud.	Neemi prügila järelhooldus ja seire	Jätkub Neemi prügila järelhooldus ja seire
Jääkreostus / ebaseaduslikult käideldud jäätmed			
Saastunud pinnas, vanad väetisehoidlad, kütusemahutid	Teadaolevad jääkreostuse kolded on jõutud valdavalt korrastada. Endine Valjala tankla ning masinakuurid on korrastamisel.	-	Kõik teadaolevad jääkreostuse kolded on likvideeritud.
Ebaseaduslikult käideldud jäätmed	Ebaseaduslikud jäätmete mahapanekukohad on kampania korras likvideeritud. Suviti esineb üksikuid väiksemaid prügistamisjuhtumeid (randades, teede ääres).	Jätkuv jäätmekäitlusalane teavitustöö, töhusam keskkonnajärevalve, s.h. kohalikul tasandil.	Uute ebaseaduslike jäätmekäitluskohtade tuvastamisel rakendatakse meetmeid reostuse tekitaja tuvastamiseks ja reostuse likvideerimiseks.
Korralduslikud meetmed			
Jäätmetekke väljaselgitamine	Käesoleval perioodil laekuvad usaldusväärsed andmed ainult jäätmete kogumise kohta, sealjuures pole välja selgitatud segaolmejäätmete suhtelist koostist jäätmeliikide kaupa.	Koostöö teiste Saaremaa omavalitsustega	Koostatud maakondlik uuring jäätmetekke väljaselgitamiseks.
Kogumine korraldatud jäätmeveo raames	Enamik piirkonnast on korraldatud jäätmeveo kohustusega ala. Kõik jäätmetekitajad ei ole sõlminud prügiveo lepingut. 2009. koguti korraldatud jäätmeveo käigus 5900 m ³ (706 t) jäätmeid	Korraldatud jäätmeveo konkursi lõpule viimine ning vedajaga lepingu sõlmimine, jäätmevaldajate registri arendamine	Kõik jäätmevaldajad elu- või tegevuskohaga korraldatud jäätmeveo kohustusega alal on liitunud korraldatud jäätmeveoga. Maksimaalselt kasutatakse külakeskse ühiskonteineri alusel liitumise võimalust.
Korraldatud jäätmeveo maksumus	Teenustasu piirmäär on sõltuvalt konteineri mahust 5,50...67,75 €	Teenustasu fikseerimine vähemalt aastaks korraldatud jäätmeveo konkursi abil, tugevam kontroll hinnatõusu põhjuste üle.	Korraldatud jäätmeveo maksumus stabiliseerub

Valdkond	Olemasolev olukord	Arengutegurid	Soovitav seis 2015. a. lõpuks
Süsteemi haldamine	Vastutavad ja korraldavad vallavalitsused, enamiku korralduslike ülesannetega tegeleb Maasi Jäätmehoolduse OÜ	Maasi Jäätmehoolduse OÜ tegevuse jätkumine	Maasi Jäätmehoolduse OÜ tegeleb enamiku korralduslike ülesannetega.

1.4 Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühise jäätmekava 2006 – 2010 eesmärgid

ning nende saavutamine

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühine jäätmekava 2006 – 2010 (Juhan Ruut 2005) seadis Saare maakonna jäätmekava eeskujul piirkonna jäätmehoolduse korraldamisel järgmised strateegilised eesmärgid (kursiivis):

- *Maakonda jääb tulevikus üks prügila, alternatiivseks võimaluseks on jäätmete maakonnast väljaviimine.
2005. aasta augustis selgus, et Kudjapele vana prügila kõrvale uue rajamine ei ole võimalik seoses Kuressaare lennuvälja edasise arenguga. Otsust, kas jätkata maakonna oma prügila rajamist muus asukohas, ei ole veel tehtud. Eeldatavalt tuleb 2009. aasta juunist arvestada olukorraga, kus vähemalt 1...2 aasta jooksul viiakse prügilasse ladestatavad jäätmed Saaremaalt välja.*

Eesmärgi saavutamine: maakonnas puudub töötav prügila, uute ladestusalade rajamine on nähtavas tulevikus äärmiselt ebatõenäoline. Ladestamisele kuuluvad jäätmed veetakse mandril asuvasse prügilatesse.

- *Kõik ülejäänud prügilad suletakse ja lõpetatakse.
Väikeprügilatest tegutseb veel Neemi prügila, teiste prügilate korrastustööd on lõpetatud või lõpetamisel 2005. aastal (Karja prügila).*

Eesmärgi saavutamine: maakonnas on kõik prügilad suletud, piirkonnas asuvad Karja prügila ning Neemi prügila on korrastatud.

- *Tiheasustusalad hõlmatakse korraldatud jäätmeveoga.
Piirkonna ainukeseks tiheasustusalaks on Orissaare alevik. Samas hõlmatakse kogu haldusterritoorium nn. küllakeskse korraldatud jäätmeveoga, veokonkurss korraldatakse ühele veopiirkonnale (Muhu ja Ida-Saaremaa valdades elab < 10000 inimese).*

Eesmärgi saavutamine: alates 2010. a. aprillist on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud enamik piirkonnast (vt. Lisa 3), kuni selle ajani oli korraldatud jäätmeveoga hõlmatud 100% piirkonnast.

- *Piirkondades, kus jäätmetekitajaid on vähe, nad on hajutatud või veetavate jäätmete kogused on väikesed, ehitatakse välja jäätmete vastuvõtupunktid, kus jäätmeid saab sorteeritult ära anda.
Koostamisel on Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) taotlus, mille üheks tegevuseks on valikkogumispunktide rajamine, sh konteineritega varustamine piirkonna 20 suuremas asulas.*

Eesmärgi saavutamine: sorteeritud jäätmete (segapakend, klaaspakend, vanapaber ja -papp) valikkogumispunktid on 56 asulas, kokku 75 valikkogumispunkti (s.h. Maasi jäätmejaam)

- *Orissaare valda, Maasi piirkonda, rajatakse jäätmejaam, mille koosseisus on ka jääkmudade ja biolagunevate jäätmete kompostimisväljak. Jäätmejaama ehitus on lõppjärgus. Jaam alustab tegevust 2006. aastal.*

Eesmärgi saavutamine: Maasi jäätmejaam tegutseb 2006. aastast, jäätmejaama koosseisus on kompostimisväljak.

- *Jäätmete maksimaalne taaskasutamine on iseenesestmõistetav ja valdav. Võrreldes maakonna jäätmekava koostamise ajaga (2002. aasta), on täiendavate taaskasutamist soodustavate teguritena käivitunud pakendi-jäätmete kogumissüsteem ja tootja vastutuse põhimõtte rakendamine probleemtoodete jäätmete kogumisel, samuti Euroopa Liidu taaskasutus-normide täitmise kohustuslikkus nimetatud jäätmeliikide käitlemisel.*

Eesmärgi saavutamine: 2009. a. koguti piirkonnas ca 230 t taaskasutatavaid jäätmeid (vanapaber ja -papp, pakendijäätmed, vanarehvid, elektri- ja elektroonikaromud). Paljudes majapidamistes kompostitakse biolagunevaid jäätmeid tekkekohas. Elanikkond on harjunud kasutama liigiti kogutud jäätmete äraandmisvõimalusi, ehkki teatud osa elanikkonnast peab seda liiga ebamugavaks.

- *Prügilasse ladustatakse ainult eeltöödeldud jäätmeid. Kõige efektiivsemaks alternatiiviks on biolagunevate jäätmete tekkekohas eraldamine ja kompostimine. Täiendavaks biojäätmete käitlusvõimaluseks on Valjala valda rajatav sealäga kääritamise kompleks.*

Eesmärgi saavutamine: Alates 2008. aasta 1. jaanuarist kehtib kõigile prügilatele sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld. Vastavalt Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühisele jäätmehooldusekirjale tuleb olmejäätmetest tekkekohas eraldi koguda ning käidelda: ohtlikud jäätmed, pakendid, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (alates 1. jaanuar 2012), paber ja kartong, muud taaskasutatavad jäätmed, kui vastava jäätmeliigi jaoks on elu- või töökoha asulas paigaldatud kogumiskonteiner või neid on vähemalt üks kord aastas võimalik muul mõistlikul viisil jäätmekäitlejale üle anda; ettevõtja, asutuse või mõne muu organisatsiooni tegevuses tekkiv jäätmeliik, mida tekib üle 30 kg nädalas; suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed.

- *Ohtlike jäätmete kogumissüsteem funktsioneerib mitmel tasandil. Piirkonna suuremates vallakeskustes on ohtlike jäätmete kogumispunktid, kord aastas külastab väiksemaid asulaid kogumisauto.*

Eesmärgi saavutamine: Ohtlike jäätmete kogumispunktid on Orissaare vallas Maasi jäätmejaamas (ca 3 km Orissaarest) ning väljaspool piirkonda asuvas Kudjape jäätmejaamas. Ohtlike jäätmete kogumisringid toimuvad üks kord 1-2 aasta jooksul.

- *Jäätmekäitlusala selgitustöö, reklaam, kampaaniad jms., mida viivad läbi omavalitsus, erinevad organisatsioonid, jne. Piirkonna jäätmehoolduse korraldamiseks on vallad moodustanud Maasi Jäätmehoolduse OÜ, kelle üheks ülesandeks on selgitustöö läbiviimine. Pärast jäätmekava vastuvõtmist ja enne Maasi jäätmejaama tegutsema hakkamist on kava välja anda mahukam infovoldik piirkonna jäätmehoolduse korraldusest.*

Eesmärgi saavutamine: Jäätmekäitlusalast selgitustööd tehakse valla ajalehtedes, valla veebilehtedel, Maasi Jäätmehoolduse OÜ veebilehel ning koolituste käigus.

- *Prügilate regulaarne keskkonnaseire.*
Suletud prügilatest on regulaarne keskkonnaseire Orissaare prügilas, samuti käigusolevas Neemi prügilas.

Eesmärgi saavutamine: Orissaare prügila seireperiood on lõppenud, Neemi prügilas toimub regulaarne keskkonnaseire.

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühise jäätmekava 2006 – 2010 hinnangul on lähtuvalt seadusandlikest nõuetest omavalitsuste lähiaja jäätmealase tegevuse peamiseks eesmärgiks korraldatud jäätmeveo süsteemi väljatöötamine, seda võimaldava tehnilise baasi loomine ja uue jäätmehoolduseeskirja vastuvõtmine.

Korraldatud jäätmevedu toimib piirkonnas alates 2007. aastast, korraldatud jäätmeveo leping lõppes 30. juunil 2010. a., sama aasta maikuus välja kuulutatud korraldatud jäätmeveo konkurss ebaõnnestus, jäätmekava koostamise hetkel on käimas uus korraldatud jäätmeveo konkurss.

Ida-Saaremaa ja Muhu valdade ühine jäätmehoolduseeskiri võeti kuue valla vallavolikogude poolt vastu 2005. a. lõpus – 2006. a. alguses, hiljem on jäätmehoolduseeskirja korduvalt muudetud ja täiendatud, viimati 2010. a. lõpus.

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühine jäätmekava 2006 – 2010 sätestas, et Maasi jäätmejaam hakkab teenindama Muhu valda ja Ida-Saaremaa valdu. Jäätmejaam kujuneb oluliseks integreeritud jäätmehooldussüsteemi osaks, kuhu veetakse kokku juba tekkekohas sorditud ja sortimata jäätmed. Maasi jäätmejaama ei hakata jäätmeid ladestama ega ei ole kavandatud rajada ka sorteerimistehast. Taaskasutatavad jäätmed suunatakse otse mandrile ümbertöötlemiseks. Ladestamisele kuuluvad jäätmed viiakse jäätmejaamast edasi prügilasse. Jäätmejaama koosseisus on veel kompostimiskompleks, kus hakkab toimuma orgaaniliste jäätmete ja reoveemuda kompostimine.

Maasi jäätmejaamas kogutakse elanikkonnalt elektri- ja elektroonikaromusid, pakendijäätmeid ja vanarehve, elanikkonnalt ja ettevõtelt segaolmejäätmeid, suurjäätmeid, ehitus- ja lammutusprahti, biolagunevaid jäätmeid, vanapaberit ja -pappi ning puidujäätmeid. Jäätmejaamas on kompostimisväljak, kuid kompostimist biolagunevate jäätmete voo puudumise tõttu ei toimu.

1.5 Jäätmehoolduse probleemid

Piirkonnas on probleemiks liigiti kogutud jäätmete äraandmisvõimaluste (jäätmejaama teenuse) ebahütlane kättesaadavus. Ehkki Maasi jäätmejaam on kavandatud kogu Ida-Saaremaa ja Muhu jäätmekäitluskeskusena, pärineb valdav enamus Maasi jäätmejaama toodud jäätmekogustest Orissaare, Muhu ja Põide valdadest, samas kui Leisi, Valjala ning teatud määral ka Laimjala valdade elanikkonna jaoks asub Maasi jäätmejaam liiga kaugel või jääb harjumuspärastest liikumismarsruutidest eemale. Valjala ja Leisi valla elanike jaoks on Maasi jäätmejaam ning Kudjape jäätmejaam laias laastus ühekaugusel, samas on Kudjape jäätmejaam kohaliku tõmbekeskuse suhtes paremini positioneeritud.

Seetõttu kavatses Leisi vallavalitsus rajada oma valla elanike teenindamiseks uue jäätmejaama asukohaga Leisi alevikus. Arutlusel on ka kompostimisväljaku rajamine Leisi valda peamiselt reoveepuhastites tekkivate biolagunevate jäätmete (reoveesete ning liigmuda) käitlemiseks, kuid selle elluviimine sõltub eelkõige projekti majanduslikust otstarbekusest.

Lähtuvalt piirkonna asendist (geograafiline kaugus jäätmete lõppkäitluskohtadest, praamiühendus mandriga) ning muudest majanduslikest teguritest on jäätmeveo teenuse hind piirkonnas kõrge. 2010. a. seisuga on näiteks kuni 100 liitrise segaolmejäätme konteineri tühjendamise teenustasu koos käibemaksuga 67 krooni, 3,5 m³ konteineri puhul 785 krooni. 2010. a. detsembris kehtima hakanud korraldatud jäätmeveo teenustasu piirmäärad on senistest veelgi kõrgemad (vt. Tabel 5). Segaolmejäätmete veo edasipidine hind sõltub suuresti 2010. a. lõpus välja kuulutatud korraldatud jäätmeveo konkursi tulemustest.

Kuna Ida-Saaremaa ja Muhu valdade majanduselus on olulisel kohal põllumajanduslik tegevus, on märkimisväärseks probleemiks ka silokile äraandmisvõimaluste puudumine piirkonnas, mis on põhiliselt tingitud tootjavastutusega kaetud jäätmeliikide logistika kitsaskohtadest. Olukorda peaks mõneti leevendada Leisi jäätmejaama rajamine, samuti on plaanis taastada silokile vastuvõtt ka Maasi jäätmejaamas.

2. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID

Riigi jäätmekava 2008 – 2013 põhieesmärk on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne.

Põhieesmärgi saavutamine on seotud jäätmehierarhia rakendamisega: jäätmeteket tuleks vältida, ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik taaskasutada, s.h korduskasutada, ringlusse võtta ning viia prügilasse minimaalsel hulgal.

Oluline on seose katkestamine keskkonnamoormuse ja majanduskasvu vahel. Jäätmekava kontekstis väljendub see seose katkestamist ressursikasutuse, tavajäätmete ja ohtlike jäätmete tekke ning majanduskasvu vahel. See põhimõte on välja toodud Euroopa Liidu (edaspidi EL) kuendas keskkonnaalases tegevusprogrammis (2002) kui ka Eesti keskkonnastrateegias aastani 2030.

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühine jäätmekava 2011 – 2015 tugineb jäätmehoolduse eesmärkide seadmisel riigi jäätmekavale ning Jäätmeseaduse nõuetele.

Jäätmekava põhilised eesmärgid on järgmised:

1. Tõepärase info saamine jäätmete koguse ja koostise kohta

2. Olmejäätmete tekke stabiliseerimine

3. Jäätmete ohtlikkuse vähendamine

Koguda ohtlike jäätmete käitlussüsteemi abil kokku enamik olmes tekkinud ohtlikke jäätmeid.

4. Jäätmete taaskasutamise suurendamine

Suurendada jäätmete taaskasutamise osakaalu kogu jäätmetekkes (sihttase 50 %).

5. Biolagunevate jäätmete taaskasutamise suurendamine

Suurendada biolagunevate jäätmete taaskasutamist, eelkõige tekkekohas kompostimise teel (sihttase: eramud 75 %, korterelamud ja väikeettevõtted 50 %, haljastuses 100 %).

6. Pakendijäätmete taaskasutamise suurendamine

Suurendada pakendijäätmete taaskasutamise osakaalu (sihttase: taaskasutus 60 %, sh ringlussevõtt 55-80 %)

7. Jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamine

Laiendada taaskasutatavate jäätmete kogumisvõrgustikku.

8. Jäätmeveo korraldamine

Tagada piirkonnas korraldatud jäätmeveo toimimine

9. Vanade reostuskollete likvideerimine ning nõuetele mittevastavate prügilate korrastamine

10. Jäätmehoolduse regulaarne kavandamine, jäätmehooldust reguleerivate omavalitsuse õigusaktide ajakohastamine ning järevalve nende täitmise üle

Jäätmekava eesmärgid ning nende saavutamiseks vajalikud tegevused ja vahendid on toodud Tabelis 2.

Tabel 2. Jäätmehoolduse tegevused 2011 - 2015

Eesmärk 31.12.2015	Eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused	Läbiviimise aeg / vajalikud vahendid (EUR)					Võimalikud rahastamisallikad	Vastutav organisatsioon
		2011	2012	2013	2014	2015		
1. Tõepärase info saamine jäätmete koguse ja koostise kohta	1.1. Elanikkonna ja ettevõtete tarbimisharjumuste ja jäätmetekke uuringu läbiviimine 1 kord viie aasta tagant			+			Eelarve, KIK	Omavalitsus, Maasi Jäätmehoolduse OÜ (MJ OÜ)
	1.2. Isikud, kes taotlevad korraldatud jäätmeveo käigus erandkorras väiksema konteineri kasutamist, annavad eelnevalt kirjaliku ülevaate oma jäätmetekke kohta	+	+	+	+	+	-	Omavalitsus
2. Olmejäätmete tekke stabiliseerimine	2.1. Elanike informeerimine, selgitus- ja kasvatustöö korraldamine lasteaedades ja koolides	+	+	+	+	+	eelarve, KIK, sponsorlus	Omavalitsus, MJ OÜ
	2.2. Teavitustöö säästva tarbimise, ökoloogilise majapidamise, ökomärgistuse ning keskkonnasõbralike toodete kohta	+	+	+	+	+	eelarve, KIK, sponsorlus	Omavalitsus, MJ OÜ
3. Jäätmete ohtlikkuse vähendamine: kogutakse kokku enamik olmes tekkinud ohtlikest jäätmetest	3.1. Ohtlike jäätmete kogumiskohtade loomine (Leisi jäätmejaam) lisaks olemasolevatele kogumispunktidele	+	+				eelarve, KIK	Omavalitsus, MJ OÜ
	3.2. Liikuv kogumispunkt ohtlike jäätmete kogumiseks elanikelt, kogumisring 1...2 korda aastas	16000	16000	16000	16000	16000	eelarve, KIK	Omavalitsus, MJ OÜ
	3.3. Kogumispunktide haldamise kulud, elanikkonnalt kogutud ohtlike jäätmete üleandmine litsentseeritud jäätmekäitlejale	2200	2200	2500	2500	2500	eelarve, KIK	Omavalitsus, MJ OÜ
4. Jäätmete taaskasutamise suurendamine: 50 % kogutud jäätmetest	4.1. Arendada välja taaskasutatavate jäätmete kogumispunktide võrk (vt. ka 6.1)	+	+	+	+	+	eelarve, tootjad, fondid, KIK	Omavalitsus, MJ OÜ

Tabel 2. (järg)

Eesmärk 31.12.2015	Eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused	Läbiviimise aeg / vajalikud vahendid (EUR)					Võimalikud rahastamisallikad	Vastutav organisatsioon
		2011	2012	2013	2014	2015		
5. Biolagunevate jäätmete taaskasutamise suurendamine: eramud 75 %, korterelamud ja väikeettevõtted 50 %, haljastuses 100 %	5.1. Kompostimise propageerimine ja oskusteabe jagamine	+	+	+	+	+	eelarve, KIK	Omavalitsus, MJ OÜ
	5.2. Biojätmete kompostimise korraldamine tekkekohas, s.h. komposterite soetamine korterelamutele	+	+	+	+	+	elanikud, ettevõtted, eelarve, KIK	Omavalitsus
	5.3. Haljastus- ja kalmistujätmete kompostimise korraldamine	+	+	+	+	+	eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ
	5.4. Biolagunevate köögi- ja sööklajätmete eraldikogumine, vajadusel biolagunevate jäätmete kompostimine Maasi jäätmejaamas.		+	+	+	+	jäätmekäitluse teenustasu, ettevalmistus eelarvest	Omavalitsus, MJ OÜ
	5.5. Leisi kompostimisväljaku rajamine (vajadusel)				+	+	eelarve, KIK	Omavalitsus
6. Pakendijätmete taaskasutamise suurendamine: sihttase 60 %	6.1. Pakendijätmete kogumissüsteemi optimeerimine (vt. ka 4.1)	+	+	+	+	+	tagatisraha, tootjad, pakendiaktsiis	Taaskasutusorganisatsioon, omavalitsus
7. Jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamine	7.1. Täiendavate jäätmete kogumiskohtade rajamine (Leisi jäätmejaam, suurjäätmete kogumiskohad)	+	160000	4000			eelarve, KIK	Omavalitsus, MJ OÜ
	7.2. Liikuv kogumispunkt elektri- ja elektroonikaromude kogumiseks elanikkonnalt.	650	650	650	650	650	eelarve, tootjad	Omavalitsus, MJ OÜ
	7.3 Maasi jäätmejaama tegevuskulude finantseerimine	12500	13000	13500	14000	14500	eelarve, jäätmekäitluse teenustasu, rentnikud	Omavalitsus, MJ OÜ
	7.4 Leisi jäätmejaama tegevuskulude finantseerimine		+	+	+	+	eelarve, jäätmekäitluse teenustasu	Omavalitsus, MJ OÜ

Tabel 2. (järg)

Eesmärk 31.12.2015	Eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused	Läbiviimise aeg / vajalikud vahendid (EUR)					Võimalikud rahastamisallikad	Vastutav organisatsioon
		2011	2012	2013	2014	2015		
8. Järmeveo korraldamine	8.1 Elanike ja ettevõtete teavitamine korraldatud jäätmeveoga liitumisest	+			+		eelarve	Omavalitsus
	8.2. Jäätmevedaja leidmine konkursi korras	+			+		eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ
	8.3. Jäätmevaldajate registri koostamine ja pidamine	+	+	+	+	+	eelarve	Omavalitsus
9. Vanade reostuskollete likvideerimine ning nõuetele mittevastavate prügilate korrastamine	9.1. Ebaseaduslike jäätmete mahapanekukohtade korrastamine, võimalusel juurdepääsu sulgemine	+	+	+	+	+	jäätmetekitaja, maavaldaja, eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ
	9.2. Valjala endise tankla ja masinakuuride likvideerimine	+					eelarve (Valjala vald), KIK	Valjala vald
	9.3. Neemi korrastatud prügila seire vastavalt sulgemiskavas toodud tingimustele	1000	1000	1000	1000	1000	eelarve (Pöide vald)	Pöide vald
10. Jäätmehoolduse regulaarne kavandamine, jäätmehooldust reguleerivate omavalitsuse õigusaktide ajakohastamine ning järeelvalve nende täitmise üle	10.1. Koostöö teiste omavalitsustega ja muude haldustasanditega	+	+	+	+	+	eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ
	10.2. Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja kaasajastamine vastavalt olukorrale	+	+	+	+	+	eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ
	10.3. Järeelvalve jäätmekäitlusnõuete täitmise üle	+	+	+	+	+	eelarve	Omavalitsus
	10.4. Jäätmehoolduseeskirja koostamine ja täiendamine	+	+	+	+	+	eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ
	10.5. MJ OÜ tegevuskulude finantseerimine	9500	9500	9500	10000	10000	eelarve	Omavalitsus, MJ OÜ

3. JÄÄTMEKÄITLUSE MÕJU KESKKONNA SEISUNDILE

Jäätmekäitus võib keskkonda mõjutada nii otseselt, näiteks inimese tervise ja heaolu kahjustamine ning looduskeskkonna reostamine, kui ka kaudselt, näiteks prügilate ümbruse maa hinna langus, vanade prügilate nõuetekohase sulgemisega seotud kulud. Jäätmekäitluse keskkonnamõju tuleb arvestada nii jäätmete tekitamisel, kogumisel, transpordil kui kõrvaldamisel. Mõjude allikaks on ka jäätmehoolduses vajaminevate ressursside hankimine.

3.1. Jäätmehoolduses vajamineva loodusvara mahu hinnang.

Muhu ja Ida-Saaremaa jäätmehoolduse arendamisel on otsene loodusvarade kulu seotud kavandatava Leisi jäätmejaama rajamisega. Jäätmejaama kavandamise praeguses staadiumis on keeruline hinnata vajaminevate materjalide liiki ning mahtu.

Ka jäätmete kogumisel, veol ja taaskasutamisel/kõrvaldamisel on mõjud loodusvarade kasutamisele, kuigi vaadeldava piirkonna jaoks need enamasti otseselt hoomatavad ei ole. Näiteks läheb jäätmete kogumiseks vaja metallist või plastikust eri suurusega konteinereid. Nende konteinerite valmistamiseks kasutatakse samuti loodusressursse ja tootmisprotsessil on omad keskkonnamõjud. Jäätmete veol kasutatakse fossiilseid kütuseid, samuti jäätmete ladestamisel. Loodusressurss on ka prügila alla jääv maa.

3.2. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale.

Jäätmekava rakendamisel on keskkonnale valdavalt positiivne mõju. Liigiti kogutud jäätmete kogumiskohtade võrgustiku arendamise teel (Leisi jäätmejaama rajamine) suurendatakse taaskasutusse suunatavate jäätmete osakaalu jäätmevoos. Jäätmekavaga kavandatud jäätmetekke vähendamine, tekkekohas sortimine ja jäätmete taaskasutamine aitavad kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud. Jäätmekava alusel planeeritud selgitustöö ning jäätmete äraandmisvõimaluste laiendamine aitavad ennetada jäätmete ulaladestamist ja sellest tulenevat keskkonnasaastust.

Jäätmekava rakendamise negatiivne mõju keskkonnale on minimaalne, peamiselt seisneb see kavandatava Leisi jäätmejaama rajamisega seotud ning jäätmete kogumise

ja veoga kaasnevates mõjudes. Keskkonnamõju suureneb juhul, kui alustatakse kompostimist Maasi jäätmejaamas ning Leisi valda rajatakse kompostimisväljak.

Leisi jäätmejaama ehitusperioodi jooksul on ette näha mürataseme ning välisõhu saastatuse (mootorsõidukite heitgaasid, tolm) ajutist tõusu.

Jäätmete kogumisel võivad peamised probleemid tekkida toiduainete jm. kergesti roiskuvate biolagunevate jäätmetega. Roiskumine mõjub negatiivselt hügieenitingimustele, samuti võib põhjustada haisuprobleeme. Eriti soojal aastaajal on biolagunevate jäätmete kogumine ja edasisse käitlusesse suunamine ajaliselt piiratud.

Mõju pinna- ja põhjaveele võib tekkida jäätmejaama kogutud jäätmetelt (saastunud sadevesi). Ohtlike jäätmete puhul võib esineda eelkõige vedelate ohtlike jäätmete sattumist pinnasesse ja pinnavette. Kuna jäätmejaamas on korraldatud sademetevee kogumine kõvakattega pindadelt, on pinna- või põhjavee saastamise oht siiski minimaalne.

Jäätmete laadimise ajal võib esineda prahi (kile, paber, papp) lendumist. Rakendusmeetmena tuleks kasutada selleks sobivaid konteinereid ning laadimistehnikat. Transpordi korraldamisel tuleb silmas pidada, et veovahendid kulutavad fossiilseid kütuseid ja paiskavad õhku heitgaase, s.h. kasvuhoonegaase, mistõttu lisaks majanduslikule otstarbekusele ei ole ka keskkonkakaitsele põhjendatud kõigi olmejäätmete korraldatud vedu. Jäätmete transpordiga kaasneb ka müra.

Biolagunevate jäätmete kompostimise korral Maasi jäätmejaamas ning Leisi kompostimisväljakul on suurimaks ohuks keskkonnale kompostimisel tekkiv nõrg- ja sadevesi, tõenäoliselt suureneb ka haisureostus. Kuna Maasi jäätmejaama kompostimisväljakul kogutakse tekkiv nõrg- ja sadevesi kogutakse nõrgvee basseini ning suunatakse reoveepuhastisse, on pinna- või põhjavee saastamise oht minimaalne. Nõrg- ja sadevee kogumine tuleb lahendada ka Leisi kompostimisväljaku rajamisel ja käitamisel.

4. JÄÄTMEHOOLDUSE RAHASTAMINE

Kõige üldisemalt peab jäätmehoolduse rahastamine toimuma „saastaja maksab“ printsiibi alusel.

Õigusaktidega on pandud paika järgnevad rahastuspõhimõtted:

- Jäätmeveo teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud (Jäätmeseadus: § 66 lõige 5).
- Jäätmehoolduse arendamist toetatakse olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust (Jäätmeseadus § 72).
- Probleemtoodete jäätmete kogumise ja käitlemise kulud peab üldjuhul katma tootja (Jäätmeseadus, § 26).
- Pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise kulud peab kandma pakendiettevõtte või akrediteeritud taaskasutusorganisatsioon (Pakendiseadus, § 16).

Sisuliselt jagunevad jäätmehooldetegevused ja rahalise koormus eri tasandite – riigi, maakonna, omavalitsuse, erasektori ja jäätmetekitaja – vahel. Jäätmehooldusesse on võimalik kaasata ka “väliseid” vahendeid - taotlema Euroopa Liidu struktuurifondide abi. Samuti saab jäätmehoolduse arendamise rahastamiseks taotlema abi Keskkonnainvesteeringute keskusest.

Muhu ja Ida-Saaremaa omavalitsuste ülesanne on eeltoodud erinevad võimalused omavahel võimalikult hästi siduda.

Jäätmehoolduse arendamist toetatakse olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Vastavalt Keskkonnatasude seadusele kantakse 75 protsenti 2009. aastal kehtinud saastetasumäära järgi arvutatud saastetasust segaolmejäätmete ja segaolmejäätmete sortimisjäägi kõrvaldamise eest jäätmete päritolukoha kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse jäätmehoolduse arendamiseks.

2009. a. oli kehtiv saastetasumäär jäätmete prügilasse ladestamise eest 156,5 kr/t. Olemasolevate andmete kohaselt koguti 2009. a. 808 tonni prügilasse ladestatavaid jäätmeid, mis teeb saastetasust kohalike omavalitsuste eelarvetesse laekuvaks summaks

2009. a. ca 95 000 krooni (6060 €). See summa ei ole piisav katmaks valdade poolt jäätmehooldusele tehtavaid kulutusi, mis 2010. a. moodustas ca 35 000 € (Maasi jäätmejaama halduskulud, Maasi Jäätmehoolduse OÜ tegevuskulud ning piirkonna kodumajapidamistest pärit ohtlike jäätmete kogumine Kudjape jäätmejaamas ning ohtlike jäätmete kogumisringiga).

Maasi jäätmejaama haldab Maasi Jäätmehoolduse OÜ. Jäätmete vastuvõtutasu ning jäätmete müügist saadav tulu ei suuda katta jäätmejaama halduskulusid. Jäätmete vastuvõtutasu on kõrge, näiteks segaolmejäätmete puhul 153,39 €/t, seega ei ole vastuvõtutasu tõstmine tulude suurendamiseks otstarbekas, kuna hind võib muutuda tarbijale vastuvõetamatuks ja seeläbi soodustada jäätmete ebaseaduslikku käitlemist. Veidi aitab Maasi jäätmejaama haldamise kulusid tasandada jäätmejaama territooriumi osaline väljarentimine samas tegutsevale vanametalli kokkuostule.

Omavalitsuste eelarvest kaetakse lähiaastatel täielikult või osaliselt järgmiste tegevuste kulud:

- Ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamine (ca 16 000 €)
- Elanikkonnalt kogutud ohtlike jäätmete käitluskulude katmine (ca 2200 € aastas)
- Leisi jäätmejaama rajamine (ca 160 000 €)
- Suurjäätmete kogumiskohtade rajamine (ca 4000 €)
- Elektri- ja elektroonikaromude kogumisringi korraldamine (ca 650 €)
- Maasi jäätmejaama haldamine (ca 12 500 € aastas)
- Neemi prügila järelhooldus (ca 1000 € aastas)
- Maasi Jäätmehoolduse OÜ (ca 9500 € aastas)

Piirkonna majapidamistes tekkinud ohtlikke jäätmeid võtab tasuta vastu Maasi jäätmejaam. Kudjape jäätmejaamas võetakse omavalitsustega sõlmitud lepingu alusel tasuta vastu Laimjala, Leisi ja Muhu valla elanike ohtlikke jäätmeid. Mõlemal juhul katavad ohtlike jäätmete käitlemise kulud omavalitsused.

Pakendijäätmete kogumist avalike konteinerite kaudu korraldavad ja rahastavad taaskasutusorganisatsioonid, piirkonnas tegutsevad nii MTÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ kui ka Tootjavastutusorganisatsioon OÜ. Enamik kasutusel olevaid konteinereid kuuluvad kas Maasi Jäätmehoolduse OÜ-le või

omavalitsustele, ning on antud taaskasutusorganisatsioonidele tasuta rendile. Taaskasutusorganisatsioonid omalt poolt kohustuvad oma kuludega tühjendama mitte ainult pakendikonteinereid, vaid ka avalikke vanapaberi ja -papi konteinereid, vaatamata sellele, et pakend moodustab ainult teatud osa neisse konteineritesse pandavast paberist ja kartongist.

5. KORRALDATUD JÄÄTMEVEDU

Jäätmeseaduse §§ 66-70 sätestavad kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud jäätmeveo tingimused. Jäätmeseaduse § 135 lõige 2 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus ei laiene. Sellest lähtuvalt on korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus piirkonnas ainult Leisi, Muhu ja Orissaare valdadel.

Vastavalt Jäätmeseaduse § 66 lg 3 võib kohaliku omavalitsuse üksus jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus.

Aastatel 2006 – 2010 olid Laimjala, Leisi, Muhu, Orissaare, Pöide ja Valjala valdade haldusterritooriumid tervikuna korraldatud jäätmeveo kohustusega ala. Vastavalt 2010. a. lõpus vastu võetud ühisele jäätmehoolduseeskirjale on korraldatud jäätmeveo kohustusega piirkonnast välja jäetud teatud hajaasustusega alad (vt. Lisa 3), kus jäätmetekitajaid on tavalisest vähem, paiknevad hajutatult ning jäätmekogused on väikesed. Enim on nimetatud alasid Pöide ja Valjala valdades. Laimjala vallas on kogu haldusterritoorium korraldatud jäätmeveo kohustusega ala.

Kuna Jäätmeseadus näeb ette, et korraldatud jäätmevedu toimub veopiirkonniti ja ühe piirkonna elanike arv ei ole üldjuhul suurem kui 30 000, siis moodustavad Muhu ja Ida-Saaremaa 5 valla korraldatud jäätmeveo kohustusega piirkonnad mööndusteta ühe veopiirkonna.

Jäätmeseaduse järgi loetakse jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveoga liitunuks automaatselt, välja arvatud juhul, kui omavalitsus loeb jäätmevaldaja süsteemiga mitteliitunuks viimase põhjendatud taotluse alusel, kuna kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata. Automaatse liitumise nõue tekitab juriidilist segadust, seetõttu jäätmehoolduseeskirja nõudel sõlmib jäätmevaldaja jäätmevedajaga ikkagi lepingu. Korraldatud jäätmevedu hõlmab hõlmab segaolmejäätmeid (jäätmekood 20 03 01) ja segaolmejäätmete sortimisel järele jäävad jäätmeid (jäätmekood 20 03 98), mis on ette nähtud prügilasse viimiseks. Väljaspool tiheasustusala (Orissaare alevik) on eelistatud külakeskne süsteem, kus igas külas oleks vähemalt üks ühiskasutuses jäätmemahuti, mille tühendamiseks on sõlmitud jäätmeveo leping. Külakeskse süsteemi

rakendamine eeldab, et kohapeal suudetakse kokku leppida konteineri kasutamise ja selle eest tasumise reeglites nn. kodanikualgatuse korras, vallavalitsuse otsese sekkumiseta.

Korraldatud jäätmeveo konkursi tulemusena omas 1. juulist 2007 kuni 30. juunini 2010 piirkonnas segaolmejäätmete veo ainusõigust OÜ Prügimees. 2010. a. maikuus välja kuulutatud uus korraldatud jäätmeveo konkurss nurjus, seega pärast korraldatud jäätmeveo lepingu lõppemist toimib piirkonna jäätmekäitlus vabaturu alusel. Jäätmekava koostamise hetkel on käimas uus korraldatud jäätmeveo konkurss.

Piirkonnas kehtivad korraldatud jäätmeveo teenustasu piirmäärad on toodud Tabelis 5

Tabel 5. Korraldatud jäätmeveo teenustasu piirmäär (allikas: omavalitsused)

Konteineri maht (m³)	teenustasu piirmäär (EUR)
0,08	5,50
0,14	6,39
0,24	7,93
0,6	13,68
0,8	16,94
1,0	20,13
1,5	27,35
2,5	41,99
3,5	57,20
4,5	67,75

KASUTATUD KIRJANDUS

Riigi jäätmekava 2008 – 2013

Muhu ja Ida-Saaremaa valdade ühine jäätmekava 2006 – 2010. Juhan Ruut 2005

Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete) koostise ja koguste analüüs. Säästva Eesti Instituut 2008

Kuressaare linna jäätmekava 2009 – 2013

Jäätmekava koostamise juhend. REC Estonia 2003.

Statistikaameti kodulehekül: <http://www.stat.ee>

Omavalitsuste teabeportaal: <http://portaal.ell.ee/1499>

Keskkonnaministeeriumi kodulehekül: <http://www.envir.ee>

Lisa 1.

Olmejäätmete kogumise skeem Ida-Saaremaa ja Muhu valdades

Sortimata olmejäätmed (segaolmejäätmed) kogutakse kokku korraldatud jäätmeveo raames. Konteineri suurus ja tühjendamise sagedus on jäätmehoolduseeskirja alusel järgmine:

- Korterelamul on jäätmemahuti maht arvestusega vähemalt 50 liitrit korteri kohta, kuid minimaalse mahuga 140 liitrit korterelamu kohta. Ühepereelamul on minimaalne jäätmemahuti maht 80 liitrit;
- Hajaasustuses võivad jäätmevaldajad kasutada individuaalset jäätmemahutit või ühiskasutuses jäätmemahutit
- Jäätmemahuti tühjendamise sagedus on tiheasustusosal paiknevate elamute puhul vähemalt 1 kord nelja nädala jooksul, hajaasustusosal paiknevate elamute puhul vähemalt 1 kord 12 nädala jooksul;
- Ettevõtted ja asutused valivad jäätmemahuti suuruse vastavalt kinnistul toimivate tegevuste iseloomust tingitud olmejäätmete sarnaste jäätmete tekkele, kuid minimaalne jäätmemahuti maht peab olema 140 liitrit kinnistu kohta. Jäätmemahuti tühjendamise sagedus on tiheasustusosal paikneva kinnistu puhul vähemalt 1 kord nelja nädala jooksul, hajaasustusosal paikneva kinnistu puhul vähemalt 1 kord 12 nädala jooksul;
- Juhul, kui kinnistul on korraldatud veosüsteemiga käideldavate jäätmete teke tavapärastest väiksem, saab asukohajärgselt vallavalitusele taotleda erandkorras väiksemate konteinerite paigaldamist.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete veo maksumus kujuneb vastavalt kinnistule paigaldatud konteinerite mahust ja tühjendussagedusest ning ei sõltu konteinerite täitumise määrast. Juhul, kui jäätmeid tekib tavapärasest rohkem, saab jäätmevaldaja tellida eraldi veo, mille eest tasutakse vastavalt kehtivale hinnakirjale.

Vastavalt ühisele jäätmehoolduseeskirjale tuleb olmejäätmetest eraldi koguda järgmised jäätmeliigid:

- ohtlikud jäätmed;
- pakendid;
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed;
- alates 1. jaanuar 2012 biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed;
- paber ja kartong;
- muud taaskasutatavad jäätmed, kui vastava jäätmeliigi jaoks on elu- või töökoha asulas paigaldatud kogumiskonteiner või neid on vähemalt üks kord aastas võimalik muul mõistlikul viisil jäätmekäitlejale üle anda;
- ettevõtja, asutuse või mõne muu organisatsiooni tegevuses tekkiv jäätmeliik, midatekib üle 30 kg nädalas;
- suurjäätmed;
- probleemtoodete jäätmed.

Pakendijäätmete kogumiseks on piirkonna asulatesse paigaldatud avalikud kogumiskonteinerid, kollased segapakendi jaoks ning rohelised klaaspakendi jaoks.

Segapakendikonteinereid tühjendatakse üldjuhul kaks korda kuus, klaaspakendikonteinereid üks kord kuus.

Vanapaberi ja -papi kogumiseks on sinised kogumiskonteinerid, tühjendamine toimub üks kord kuus. Pakendijäätmete ning vanapaberi ja -papi kogumiskohtade loetelu on toodud Lisas 2.

Biologunevad jäätmeid tuleb kas kompostida tekkekohas või anda nad üle jäätmekäitlejale. Maasi jäätmejaamas on biologunevate jäätmete vastuvõtutasu 76,69 €/t.

Tasu eest võetakse Maasi jäätmejaamas vastu ka vanapaberit ja -pappi (38,35 €/t), puidujäätmeid (38,35 €/t), segaolmejäätmeid (153,39 €/t), suurjäätmeid (153,39 €/t) ning ehitus-lammutusjäätmeid (153,39 €/t), sealhulgas eterniiti (178,95 €/t). Erasikud saavad Maasi jäätmejaamas tasuta ära anda ohtlikke jäätmeid, vanarehve, pakendit ning elektri- ja elektroonikaromusid

Alternatiiviks on viia jäätmed Kuressaare lähedal asuvasse Kudjape jäätmejaama. Kudjape jäätmejaamas on segaolmejäätmete vastuvõtuhind käesoleval perioodil 111,21 €/t (koos käibemaksuga).

Kavandatavas Leisi jäätmejaamas hakatakse tulevikus vastu võtma ohtlikke jäätmeid, vanapaberit ja pappi, pakendijäätmeid, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, metallijäätmeid, ehitusjäätmeid, suurjäätmeid, vanu riidesemeid, vanarehve, plastikjäätmeid, sh. kilet, töötlemata puitu ning segaolmejäätmeid.

Et vastavalt Jäätmeseadusele peab jäätmevaldajale olema tagatud suurjäätmete vastuvõtu teenus vähemalt 15 km raadiuses, on kavas rajada suurjäätmete kogumiskohad ka Valjala ja Muhu valdadesse. Kogumiskohtadena on plaanitud kasutada kinnised konteinereid. Jäätmeid võtaks kokkulepitud aegadel vastu valla teenistuja. Konteineri täitumisel vahetatakse see tühja vahetuskonteineri vastu, seega tuleb kahe kogumiskoha tarbeks hankida kokku kolm konteinerit.

Taaskasutatavate jäätmete valikkogumissüsteem

Segapakendi kogumiskohad

Laimjala vald (8)

Saaremetsa küla

Kingli küla

Käo küla

Jõe küla

Laimjala küla (2 kogumiskohta)

Kahtla küla

Randvere küla

Leisi vald (13)

Leisi alevik (2 kogumiskohta)

Karja küla

Pärsama küla

Metsküla küla

Laugu küla

Koikla küla

Pamma küla

Nihatu küla

Veske küla

Roobaka küla

Ratla küla

Mujaste küla

Muhu vald (14)

Nõmmküla küla

Suuremõisa küla

Linnuse küla

Kallaste küla

Lõetsa küla

Tupenurme küla

Koguva küla

Piiri küla

Hellamaa küla (2 kogumiskohta)

Liiva küla

Külasema küla

Simisti küla

Liiva küla

Orissaare vald (18)

Orissaare alevik (9 kogumiskohta)

Saikla küla

Tagavere küla

Kavandi küla

Väike-Pahila küla

Orinõmme küla

Maasi küla

Taaliku küla
Haapsu küla
Maasi jäätmejaam (Mäeküla)

Pöide vald (6)

Kahutsi küla
Puka küla
Tornimäe küla (2 kogumiskohta)
Kõrkvere küla (2 kogumiskohta)

Valjala vald (9)

Valjala alevik (6 kogumiskohta)
Sakla küla (2 kogumiskohta)
Tõnija küla
Kallemäe küla
Lööne küla
Kõnnu küla
Männiku küla
Kungla küla
Turja küla
Kaljuküla küla

Vanaaberi ja -papi kogumiskohad

Laimjala vald (8)

Saaremetsa küla
Kingli küla
Käo küla
Jõe küla
Laimjala küla (2 kogumiskohta)
Kahtla küla
Randvere küla

Leisi vald (9)

Leisi alevik (2 kogumiskohta)
Karja küla
Pärsama küla
Metsküla küla
Laugu küla
Koikla küla
Pamma küla
Nihatü küla

Muhu vald (8)

Tupenurme küla
Nõmmküla küla
Koguva küla
Piiri küla
Simisti küla
Hellamaa küla

Liiva küla
Külasema küla

Orissaare vald (10)

Orissaare alevik (4 kogumiskohta)
Saika küla
Tagavere küla
Kavandi küla
Väike-Pahila küla
Orinõmme küla
Maasi jäätmejaam (Mäeküla)

Pöide vald (6)

Kahutsi küla
Puka küla
Tornimäe küla (2 kogumiskohta)
Kõrkvere küla (2 kogumiskohta)

Valjala vald (7)

Valjala alevik (4 kogumiskohta)
Sakla küla
Tõnija küla
Kallemäe küla

Klaaspakendi kogumiskohad

Laimjala vald (2)

Jõe küla
Laimjala küla

Leisi vald (7)

Leisi alevik
Karja küla
Pärsama küla
Metsküla küla
Koikla küla
Murika küla
Luulupe küla

Muhu vald (4)

Hellamaa
Piiri
Pädaste
Liiva

Orissaare vald (5)

Orissaare alevik (2 kogumiskohta)
Tagavere
Kavandi
Maasi jäätmejaam (Mäeküla)

Pöide vald (2)

Tornimäe küla (2 kogumiskohta)

Valjala vald (4)

Valjala alevik

Sakla küla

Tõnija küla

Kallemäe küla

Lisa 3.

Korraldatud jäätmeveo kohustusest vabastatud piirkondade loetelu

Leisi vald

Täätsi küla kogu ulatuses, Liiva küla kogu ulatuses, Nava küla kogu ulatuses, osaliselt Peederga küla (Uuetalu mv, Luki mv, Tõnise mv), osaliselt Mujaste küla (Kalda mv), osaliselt Õeste küla (Kiviaia mv)

Muhu vald

Kesselaid

Orissaare vald

Kõinastu laid

Pöide vald

Are küla kogu ulatuses, Kakuna küla kogu ulatuses, Keskvere küla kogu ulatuses, Koigi küla kogu ulatuses, Kübassaare küla kogu ulatuses, Leisi küla kogu ulatuses, Metsara küla kogu ulatuses, Muraja küla kogu ulatuses, Nenu küla kogu ulatuses, Reina küla kogu ulatuses, Sundimetsa küla kogu ulatuses, Talila küla kogu ulatuses, Unguma küla kogu ulatuses, osaliselt Neemi küla (Niitamäe mv) osaliselt Oti küla (Saare mv, Kraavi mv, Mäeotsa mv, Kalda mv, Mäe mv, Hoppi mv, Ojavoolu mv, Vahtraaugu mv, Loigu mv, Suuremetsa mv, Tamme mv) osaliselt Ardlu küla (Uustalu mv, Kaomäe mv, Ristati mv, Aasa mv), osaliselt Iruste küla (Kabuna mv, Torupilli mv, Kase mv), osaliselt Kahutsi küla (Pauluse mv, Madise mv, Tohvri mv, Tänavav mv, Teisi mv), osaliselt Kõrkvere küla (Vana-Koplimäe mv, Koplimäe mv, Tika mv, Kuuse mv, Õunapuu mv), osaliselt Mui küla (Vana-Tooma mv, Tooma mv, Kalmedu mv, Olli mv, Andruse mv, Kopli mv), osaliselt Puka küla (Mulgu mv, Puka mv, Pähklimetsa mv, Kasesalu mv), osaliselt Uuemõisa küla (Olli mv, Mäe mv, Mulgu-Lille mv), osaliselt Veere küla (Antsu mv, Põlde mv), osaliselt Välta küla (Sika mv, Hansu mv, Kiudu mv, Koordi mv, Nurme mv)

Valjala vald

Väkra küla kogu ulatuses, osaliselt Jursi küla (Niidi mv), osaliselt Kogula küla (Aru mv, Kalmu mv, Välja mv), osaliselt Kuiste küla (Sikka mv), osaliselt Lööne küla (Ado mv, Niidi mv), osaliselt Männiku küla (Aaviku mv,

Jaani-Jurna mv), osaliselt Põlluküla küla (Linnumäe mv, Oti mv), osaliselt Röösa küla (Kaasiku mv, Lepna mv, Pärdi mv, Tammiku mv), osaliselt Siiksaare küla (Põessaare mv), osaliselt Turja küla (Vaidla mv), osaliselt Vanalõve küla (Künka mv, Tammevälja mv), osaliselt Veeriku küla (Vete mv), osaliselt Vilidu küla (Rauna mv, Tõnu mv, Vilidu-Jaagu mv), osaliselt Võrsna küla (Loja mv)

Lisa 4.

Jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid

Euroopa Liidu direktiivid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt on olulisemad järgmised direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 75/442/EEÜ 15. juulist 1975 jäätmete kohta (EÜT L 194, 25.7.1975), täiendatud direktiiviga 91/156/EMÜ 18. märtsist 1991 (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ 12. detsembrist 1991 ohtlike jäätmete kohta (EÜT L 377, 31.12.1991), täiendatud direktiiviga 94/31/EÜ 27. juunist 1994 (EÜT L 168, 2.7.1994).

Nimetatud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on järgmised:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 jääkõlide kõrvaldamise kohta (EÜT L 194, 25.07.1975), täiendatud direktiiviga 87/101/EEÜ 22. detsembrist 1986 (EÜT L 042, 12.02.1987);
- Nõukogu direktiiv 91/157/EMÜ 18. märtsist 1991 teatud ohtlike aineid sisaldavate patareide ja akumulaatorite kohta (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 pakendi ja pakendijäätmete kohta (EÜT L 365, 31.12.1994);
- Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ 16. septembrist 1996 polüklooritud bifeniülide ja polüklooritud terfeniülide (PCB/PCT) kohta (EÜT L 243, 24.09.1996);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 romusõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/95/EÜ 27. jaanuarist 2003 piirangute kohta teatud ohtlike ainete kasutamise osas elektri- ja elektroonikaseadmetes (EÜT L 037, 13.02.2003);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (EÜT L 037, 13.02.2003).

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesete kasutamisel põllumajanduses (EÜT L 181 04.07.1986);

- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 prügilate kohta (EÜT L 182, 16.07.1999). Antud direktiivis on prügilate kohta antud olmejäätmete osas järgmised tingimused:
  - o 2009. a. – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 50% 1995. a. tasemest;
  - o 2016. a. – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 35 % 1995. a. tasemest.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/59/EÜ 27. novembrist 2000 laevaheitmete ja lastijäätmete vastuvõtmise seadmete kohta sadamates (EÜT L 332, 28.12.2000);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 jäätmete põletamise kohta (EÜT L 332, 28.12.2000).

Oluline jäätmekäitlust reguleeriv raamdirektiiv on “Reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv” (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

Eesti õigusaktid

Eesti Vabariik rakendab jäätmehoolduse planeerimisel ja korraldamisel säästva arengu põhimõtteid, mis on kooskõlas Euroopa Liidu vastavate direktiividega.

Eesti jäätmehooldust reguleeriv seadusandlus täieneb pidevalt. Kehtivate õigusaktide terviktekstid on avaldatud Riigi Teatajas (<https://www.riigiteataja.ee/>) ja ära toodud Keskkonnaministeeriumi kodulehel (<http://www.envir.ee/1002>). Olulisemad õigusaktid on Jäätmeseadus ja Pakendiseadus.

28.01.2004. aastal võttis Riigikogu vastu Jäätmeseaduse, mis lähtub peamiselt kahest EL jäätmealasest raamdirektiivist: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta.

Jäätmeseadus sätestab üldnõuded jäätmete tekke ning neist tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks ning jäätmehoolduse korralduse jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest.

Pakendiseadus võeti vastu 21.04.2004 ja see on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta.

Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Jäätmeseaduse § 1 (2) kohaselt teatud liiki jäätmete käitlemine ei kuulu Jäätmeseaduse reguleerimisalasse. Radioaktiivsete jäätmete käitlemisel tuleb arvestada Kiirguseseadusega. Loomsete jäätmete käitlemist reguleerivad Loomatauditõrje seadus ja selle alusel vastuvõetud määrused.

Valla õigusaktid

Muhu- ja Ida-Saaremaa valdade ühine jäätmehoolduseeskiri (Laimjala Vallavolikogu 16.12.2010.a määrus nr 20, Leisi Vallavolikogu 20.12.2010.a määrus nr 23, Muhu Vallavolikogu 15.12.2010.a määrus nr 32, Orissaare Vallavolikogu 16.12.2010.a määrus nr 43, Põide Vallavolikogu 29.11.2010.a määrus nr 25, Valjala Vallavolikogu 28.12.2010.a määrus nr 25),

Korraldatud jäätmeveo tingimused (Laimjala Vallavolikogu 16.12.2010.a määrus nr 25, Leisi Vallavolikogu 20.12.2010.a määrus nr 24, Muhu Vallavolikogu 15.12.2010.a määrus nr 3, Orissaare Vallavolikogu 16.12.2010.a määrus nr 42, Põide Vallavolikogu 29.11.2010.a määrus nr 26, Valjala Vallavolikogu 28.12.2010.a määrus nr 26)

Jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine (Orissaare Vallavolikogu 24.10.2006.a määrus nr 18, Muhu Vallavolikogu 20.10.2006.a määrus nr 24, Leisi Vallavolikogu 16.10.2006.a määrus nr 19, Laimjala Vallavolikogu 16.11.2006.a määrus nr 24, Põide Vallavolikogu 26.10.2006.a määrus nr 31, Valjala Vallavolikogu 28.09.2006.a määrus nr 14)

Õigusaktidest tulenevad kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused

Kohaliku omavalitsuse (KOV) õigused ja kohustused jäätmehooldusega seonduvast seadusandlusest tulenevalt on järgmised:

Jäätmeseadus

§ 12 lg 2 Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad omavalitsusorganid

§ 31 lg 1 Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses

§ 39 Jäätmekava koostamine, jäätmekava sisu

§ 42 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamine ja selle sisu täpsustamine. Jäätmekava võib koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse riigi jäätmekavas sätestatut.

§ 43 lg 3 Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul arvates ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest.

§ 44 lg 3 Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda isikult, asutustelt ja tootjate ühenduselt tema jäätmealase tegevuse kohta teavet tasuta, kui see on vajalik jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

§ 44 lg 4 Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

§ 44 lg 5 Kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud säilitama jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe seaduses sätestatud korras.

§ 55 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ning maavanemale

§ 56 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku ja avaliku istungi korraldamine

§ 57–58 Jäätmekava eelnõu avalikustamisel arvamuste avaldamine ja ettepanekute ning vastuväidetega arvestamine ning tulemustest teatamine

§ 59 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava vastuvõtmine

§ 65 lg 2 Kohaliku omavalitsuse üksused korraldavad oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejale (v.a tootjavastutuse korral).

§ 66 lg 11 Jäätmeveo võib korraldada selliselt, et jäätmeid vedava ettevõtja ainsaks kliendiks ja temale tasu maksjaks on kohaliku omavalitsuse üksus või viimase poolt volitatud mittetulundusühing. Sellisel juhul lasub jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning nendega arveldamise kohustus kohaliku omavalitsuse üksusel või viimase volitatud mittetulundusühingul.

§ 66 lg 2 Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik jäätmeseaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

§ 66 lg 3 Kohaliku omavalitsuse üksus võib jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus.

§ 66 lg 4 Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord kehtestatakse valla- või linnavolikogu määrusega.

§ 67 lg 1 Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust.

§ 67 lg 2 Kohaliku omavalitsuse volikogu võib riigihangete seaduse §-s 13 sätestatud korras korraldatud jäätmeveo riigihanke korraldamisega seonduvate ülesannete täitmiseks volitada teist kohaliku omavalitsuse üksust, mittetulundusühingut või sihtasutust, mille liige vastav kohaliku omavalitsuse üksus on ning mille liikmeteks saavad vastavalt põhikirjale olla ainult kohaliku omavalitsuse üksused või kohaliku omavalitsuse üksuste liit.

§67 lg 3 Kohalik omavalitsus koostab korraldatud jäätmeveo teenuse tellimiseks teenuste kontsessiooni läbiviimisel hankedokumentid, lähtudes riigihangete seaduse § 31 lõikes 2 sätestatust ning arvestades käesolevas lõikes toodud erisusi. Korraldatud jäätmeveo hankedokumentides määratakse muu hulgas alljärgnevad tingimused:

- 1) veopiirkond;
- 2) veetavad jäätmeliigid;
- 3) eeldatavad jäätmekogused;
- 4) jäätmekäitluskoht;
- 5) hankelepingu kestus;
- 6) veotingimused – veo sagedus, aeg ja tehnilised tingimused;
- 7) toimingud, mille eest jäätmevedaja võtab teenustasu;
- 8) veopiirkonnas asuvate ühepereelamute ja mitme korteriga elamute arv ning korterite arv mitme korteriga elamutes.

§ 67 lg 5 Veopiirkond tuleb määrata arvestusega, et piirkonna minimaalne suurus tagab jäätmeveoki täitumise ühe kogumisringiga ja piirkonna elanike arv ei ole üldjuhul suurem kui 30 000.

§ 67 lg 6 Veopiirkonna määrab kohaliku omavalitsuse volikogu, lähtudes eeldatavalt jäätmekogusest, hoonestusest ning teede- ja tänavate võrgu eripärast.

§ 69 lg 11 Kohaliku omavalitsuse üksus informeerib kirjalikult jäätmevaldajat päevast, mil ta on liitunud korraldatud jäätmeveoga.

§ 69 lg 4 Kui kohaliku omavalitsuse üksus on veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata, võib ta jäätmevaldaja erandkorras vabastada tema taotluse alusel teatud tähtjaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest.

§ **69 lg 42** Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud tähtaja määramiseks peab kohaliku omavalitsuse üksus eelnevalt kohapeal kontrollima, et jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamise asjaolud on tõesed ja vabastamist võimaldavad.

§ **70** Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.

§ **71 lg 1** Jäätmehoolduseeskiri jäätmehoolduse korraldamiseks kohaliku omavalitsuse üksuses kehtestatakse volikogu määrusega.

§ **71 lg 3** Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirja eelnõu esitatakse arvamuse saamiseks maavanemale ja Keskkonnaametile, tervishoiuteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord Terviseametile ja veterinaarteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord maakonna veterinaarakeskusele, kes vajadusel teevad kahe nädala jooksul ettepanekuid eeskirja täiendamiseks.

§ **71 lg 1** Kohaliku omavalitsuse üksus asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra.

§ **71 lg 2** Kohalikul omavalitsusel on õigus saada tasuta teavet jäätmeveo piirkonnas tegutsevalt jäätmevaldajalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud registri andmete kohta.

§ **79** Valla- või linnavalitsus esitab kümne tööpäeva jooksul pärast jäätmeloa taotluse saamist loa andjale oma arvamuse jäätmeloa taotluse kohta.

§ **117 lg 3** Keskkonnaministril ja keskkonnajärelevalve asutusel on õigus saada toodete valmistajalt või sissevedajalt ning valitsusasutuselt või valla- ja linnavalitsuselt andmeid Eestis valmistatavate või Eestisse sisseveetavate toodete ja nende valmistamisel kasutatavate ainete ning neist tekkivate jäätmete ja nende käitluse kohta.

§ **119 lg 3** Kohaliku omavalitsuse üksus teostab pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle oma haldusterritooriumil.

§ **128 lg 6** Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole oma haldusterritooriumil sisse seadnud korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli see kohustus, või käesoleva seaduse §-s 711 sätestatud registri andmetel on üle 2 protsendi jäätmevaldajatest väljaspool olmejäätmete kogumissüsteemi, kannab see kohaliku omavalitsuse üksus tavajäätmete ning nendest põhjustatud saastuse likvideerimise kulud.

§ 135 lg 1 Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 1. jaanuarist 2005. a

§ 135 lg 2 Kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus käesoleva seaduse §-de 66–69 tähenduses ei laiene.

Pakendiseadus

§ 15 lg 1 Kohaliku omavalitsuse organ määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestab need jäätmehoolduseeskirjas.

§ 15 lg 2 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid.

§ 171 lg 4 Tagatisrahata pakendi jäätmete kogumiskohtade asukoht, kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht iga kogumiskoha kohta ning nende tühjendussagedus lepitakse kokku taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel. Kohaliku omavalitsuse organiga kokkuleppel võib pakendijäätmete kogumist korraldada ka nende tekkekohal kogumisena. Sel juhul võikohaliku omavalitsuse organi nõusolekul vähendada pakendijäätmete kogumiskohtade tihedust ning kogumiseks ettenähtud konteinerite arvu ja mahtu.

Keskkonnajärelevalve seadus

§ 2 lg 1 p 2 Keskkonnajärelevalve on keskkonnaseisundit mõjutava või mõjutada võiva isiku või asutuse tegevuse seaduslikkuse kontrollimine, sealhulgas saasteainete, jäätmete, energia või organismide keskkonda viimise seaduslikkuse kontrollimine ning ebaseadusliku tegevuse peatamine või lõpetamine

§ 3 lg 1 Keskkonnajärelevalvet teostavad Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja kohaliku omavalitsuse organ või –asutus

§ 6 lg 1 Kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, valla- ja linnavalitsus.

§ 6 lg 2 Kui kohalikule omavalitsusüksusele on pandud seadusega ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata keskkonnajärelevalve ülesandeid, või kui ta on need

endale seaduse alusel ise võtnud, määrab volikogu ka nende teostamiseks vajalikud isikud või asutused või teostab järelevalvet valla- või linnavalitsus.

§ 6 lg 3 Kohalik omavalitsusüksus:

- 1) rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;
- 2) teavitab Keskkonnainspeksiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa-ametit maakasutuse, maakorralduse ja maa-arvestuse nõuete rikkumise juhtumitest .

§ 6 lg 4 Kui kohaliku omavalitsusüksuse volikogu ei ole otsustanud teisiti, toimub käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud keskkonnajärelevalve samaselt riigiasutuse korraldatava järelevalvega ning järelevalve teostajal on oma haldusterritooriumil võrdsed õigused riigi keskkonnajärelevalve asutuse ja keskkonnakaitseinspektoriga.